

**İŞİD'i Askerî Olarak
Yenmek Yeterli Değil**

IŞİD'in sahada askerî olarak yenilme ihtimali her geçen gün artarken, bunun IŞİD sonrası dönem için uluslararası arenaya olumlu bir hava aşılammaması gerekir. Terör örgütünün internet üzerinde kurduğu kanallarla sözde halifelik topraklarını aşıp dünyanın muhtelif noktalarına farklı dillerde ulaşan propagandaları, uyuyan hücreler ve yeni militan devşirme süreçleri açısından ciddi tehditler yaratmaktadır.

Sertaç Canalp KORKMAZ

IŞİD terör örgütü, Irak ve Suriye’de hem dâhili hem harici sorunların etkisiyle ortaya çıkmıştır ve bu sorunlara atıfta bulunarak meşruiyetini sağlamaya yönelik propagandalar üretip varlığını sürdürmeye çalışmaktadır. Fakat IŞİD’in eylemlerine ve söylemlerine meşruiyet kazandırmaya çalışırken yaptığı atıflar, sadece Irak ve Suriye coğrafyalarıyla sınırlı değildir. Özellikle Batı ülkelerinde yaşanan yabancı düşmanlığı ile İslamofobik eylemler ve söylemler IŞİD’in önemli referans kaynakları arasında yer almaktadır.

IŞİD, diğer terör örgütlerinden farklı bir şekilde hem askerî alanda hem de iletişim alanında uygulamakta olduğu hibrit stratejilerin de etkisiyle kısa sürede oldukça geniş bir coğrafyayı ele geçirerek sözde halifeliğini ilan etmiştir. Ancak IŞİD karşıtı koalisyonun yaptığı hava harekâtları, Irak ordusu güçlerince başlatılan Musul’u kurtarma operasyonu ve en stratejik hamle olarak tanımlanabilecek Fırat Kalkanı Harekâtı sonucunda ciddi düzeyde güç kaybı yaşayan IŞİD her geçen gün köşeye sıkışmaktadır.

Ortadoğu’da IŞİD’e karşı sürdürülen askerî mücadelenin sonucunda IŞİD’in ciddi düzeyde toprak kaybı yaşadığı görülmektedir. Terör örgütünün yaşadığı toprak kaybı Irak’ta %62’yi, Suriye’de ise %30’u geçmiş bulunuyor. Toprak kayıplarıyla birlikte terör örgütünün hem militan hem de propaganda açısından ciddi kayıpları söz konusudur. Bu toprak kaybı, IŞİD’in en başta zorunlu ve gönüllü olarak bir arada tuttuğu insan kaynağının dağılmasını ve kontrol ettiği alanlar üzerinden elde ettiği gelirlerin azalmasını ifade etmektedir. Bunun dışında kontrol edilen alanların azalmasıyla birlikte IŞİD topraklarının sınır hatlarından

uzaklaşarak Rakka’ya doğru daraldığı da görülmektedir. IŞİD’in kontrol ettiği toprakların her geçen gün daralması ise sözde halifelik düzeni için sonun yaklaştığını göstermektedir.

Terör örgütü sadece kontrol etmekte olduğu topraklarını kaybetmemektedir. Yaşanan diğer azalmalarla birlikte, terör örgütünün propaganda çıktıkları da Charlie Winter’in yaptığı çalışmada belirttiği üzere düşüş göstermektedir. Ancak şu aşamada IŞİD açısından sonu yaklaşmakta olan şeyin sadece fiziki bir düzenden ibaret olduğunu belirtmek gerekir. Çünkü örgütün internet ortamında var olan gücü asla göz ardı edilmemelidir.

Sözde Halifeliği Siber Dünyada da Etkisizleştirmek Gerek

IŞİD’in sahada askerî olarak yenilme ihtimali her geçen gün artarken, bunun IŞİD sonrası dönem için uluslararası arenaya olumlu bir hava aşılama gerektir. Terör örgütünün internet üzerinde kurduğu kanallarla sözde halifelik topraklarını aşip dünyanın muhtelif noktalarına farklı dillerde ulaşan propagandaları, uyuyan hücreler ve yeni militan devşirme süreçleri açısından ciddi tehditler yaratmaktadır. Bu noktada 2011 yılında öldürülen el-Kaide terör örgütü üyesi Enver el-Evlaki örneğini hatırlamak yerinde olacaktır. Evlaki 2011 yılından öldürülmüş olmasına rağmen düşünceleri internetteki çeşitli sosyal medya kanallarında izlenmekte ve bireylerin radikalleşme süreçlerini hızlandırmaya devam etmektedir. Evlaki’ye ait içerikler, çevrimiçi (*online*) erişime kapatılsa bile, veri taşımanın kolaylaşmış olmasıyla birlikte çevrimdışı (*offline*) olarak da küresel bir sirkülasyon içerisinde bulunmaya devam edecektir.

Özellikle Ortadoğu’daki farklı ülkelerde devlet aygıtının çökmesi veya başarısız olmasıyla birlikte ortaya çıkan çatışma coğrafyaları, YTS’lerin mobilizasyonu açısından eşsiz cazibe alanları olarak görülmektedir.

İnternet, terör örgütleri için günümüz şartlarında başarısız devletlerin sağlamış olduğu güvenli barınak (*safe haven*) durumunu daha güçlü bir şekilde sağlamaktadır. Farklı yaş aralıklarındaki kitleler dâhil olmak üzere, özellikle gençlerin, internet ortamında büyük bir oran oluşturması ve daha fazla vakit geçirmesi, Evlaki gibi kişilerin mesajlarının amacına ulaşması noktasında kolaylaştırıcı bir rol üstlenmektedir. Bu yüzden, IŞİD askerî olarak bitirilse bile, internet ortamında var olan ve yayınlanması muhtemel olan yeni medya çıktıkları aracılığıyla propaganda yapmakta, militan devşirmekte ve yeni bir mobilizasyon süreci başlatmakta zorlanmayacaktır.

Yabancı Terörist Savaşçılar

Peki, IŞİD’in yaşadığı güç kaybına bağlı olarak uluslararası kamuoyunun IŞİD’in sahada yaşamaya başladığı askerî yenilgiden umutlanması gerekir mi?

Terör örgütünün asıl gücünü, internet üzerinden yürütmüş olduğu propaganda stratejileriyle devşirdiği, Irak-Suriye’de bizatihi sahada askerî tecrübe elde edip

daha sonra ülkesine geri dönen ve *yabancı terörist savaşçı* (YTS) olarak adlandırılan tehdit seviyesi oldukça yüksek teröristler oluşturmaktadır. Bu teröristler önceden *yabancı savaşçı* olarak adlandırılırlarken, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 2178 sayılı kararıyla *yabancı terörist savaşçı* olarak anılmaya başlamışlardır. Şimdiye kadar dünyanın farklı coğrafyalarında meydana gelmiş pek çok çatışmada yer alan yabancı savaşçıların hem kendi ülkelerinde hem de çarpışmaya gittikleri coğrafyalarda yaratmış oldukları tehdit seviyesi oldukça yüksektir. BMGK tarafından 24 Eylül 2014 tarihinde alınan 2178 sayılı kararda ise *yabancı terörist savaşçı* şu şekilde tanımlanmıştır:

“İkamet ettikleri ya da vatandaşlı oldukları devletlerden terör eylemleri işlemek, planlamak; terör eylemlerine hazırlık yapmak veya katılmak; silahlı çatışmayla bağlantılı olanlar dâhil terörist eğitimler vermek veya almak için başka bir devlete seyahat eden bireyler.”

Onlarca yıldır dünyanın farklı bölgelerinde yaşanan çatışmalara katılan yabancı savaşçılar, Arap Baharının başarısızlığa sürüklenmesiyle birlikte çok geniş bir coğrafyaya yayılmış bir güvenlik sorunu haline gelmiştir. Öyle ki, farklı saiklerle hareket eden ve 115'ten fazla ülkeden gelen yaklaşık 40.000 YTS, IŞİD katilip sözde halifelik çatısı altında savaşmak için ülkelerini terk etmiştir. Özellikle Ortadoğu'daki farklı ülkelerde devlet aygıtının çökmesi veya başarısız olmasıyla birlikte ortaya çıkan çatışma coğrafyaları, YTS'lerin mobilizasyonu açısından eşsiz cazibe alanları olarak görülmektedir. Çünkü bu tür savaş coğrafyaları,

YTS'lere ihtiyaç duydukları askerî eğitimi almaları açısından büyük kolaylıklar sunmaktadır.

Savaş alanında askerî tecrübe elde ettikten sonra geri dönen, kendi ülkesinde ya da farklı bir ülkede saldırı gerçekleştiren YTS'ler IŞİD ile birlikte uluslararası güvenlik açısından önemli bir tehdit olarak ortaya çıkmıştır. En başta Türkiye olmak üzere Belçika, Fransa gibi Batılı ülkelerde de defalarca saldırı gerçekleştirilmiştir. YTS'ler tarafından gerçekleştirilen saldırılarda yüzlerce kişi hayatını kaybederken binlerce kişi de yaralanmıştır.

YTS'lerin şimdiye kadar gerçekleştirmiş olduğu eylemler IŞİD sonrası süreç için daha titiz bir çalışma yürütülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ancak hem mücadele sahasında hem de Batılı ülkelerde yaşanmakta olan sorunlar, IŞİD sonrası dönem açısından uluslararası güvenliğin daha büyük tehditlerle karşılaşabileceğinin de sinyallerini vermektedir. Çünkü uluslararası sistemde yaşanan güven bunalımı ve farklı bölgelerde yaşanan nüfuz mücadelelerinin yanı sıra hâlihazırda Avrupa'da devam etmekte olan İslamofobik, aşırı-sağcı ve ırkçı söylemler ve eylemler IŞİD'in işini kolaylaştırmaktadır. Güven bunalımının yaşandığı bir uluslararası sistemde ülkeler arasında yeterli düzeyde istihbarat paylaşımının yapılamayacağını da unutmamak gerekir.

Batı'da, özellikle de Avrupa'da Müslümanların karşılaştığı siyasal ve sosyo-kültürel sorunların da bu coğrafyada önemli bir aidiyet krizi yarattığı görülmektedir. Bu tür krizler, IŞİD'in propaganda stratejilerinde kendisine yer bulup bahsi geçen hedef kitleleri, odak noktası haline getirmek suretiyle önemli bir militan havuzu olarak hedef

Uluslararası sistemde yaşanan güven bunalımı ve farklı bölgelerde yaşanan nüfuz mücadelelerinin yanı sıra hâlihazırda Avrupa'da devam etmekte olan İslamofobik, aşırı-sağcı ve ırkçı söylemler ve eylemler IŞİD'in işini kolaylaştırmaktadır.

alınmalarına neden olmaktadır. Hâlihazırda Avrupa'ya geri dönmüş olan ve IŞİD sonrası süreçte Avrupa'ya dönecek olan YTS'ler ile bu tür sorunların birlikte ele alınması gerekmektedir. Aksi takdirde savaş alanı tecrübesi olan YTS'lerin yeni militanlar devşirmekte zorlanmayacağı açıktır ve bunları savaş alanına gitmeden buldukları coğrafyada eğiterek saldırıya hazır hale getirmeleri de kaçınılmazdır.

Sonuç olarak IŞİD ile sahada yürütülen askerî mücadeleyi, IŞİD'in muhtemel yenilgisiyle birlikte mutlak bir başarı olarak görmemek gerekir. Devletlerin var olan YTS'lere ve IŞİD sonrası süreçte geri dönecek yeni YTS'lere yönelik hem istihbarat paylaşımı noktasında hem de bu geri dönecek olanların entegrasyonu konusunda ortak bir şekilde hareket etmesi gerekmektedir. Hepsinden de önemlisi başta Avrupa olmak üzere, Batı toplumlarında artan aşırı-sağcı, ırkçı ve İslamofobik söylem ve eylemlerden vazgeçilmesi IŞİD propagandalarının başarıya ulaşmasını engellemek açısından çok daha önemli gözükmektedir. ○

ORSAM Araştırma Asistanı